

Z obsahu:

- *Správa o činnosti RŠO Asociácie polio v SR za obdobie 2002 - 2008*
- *Bilancujeme rok 2007*
- *Prehľad tvorby a čerpania finančných prostriedkov Asociácie polio v SR za rok 2007*
- *Rozpočet AP v SR na rok 2008*
- *Akcie Asociácie polio v SR v roku 2008*

INFORMÁTOR ASOCIÁCIE POLIO V SR

2008

Ročník XIII.

Milí priatelia!

Tohto roku sa skončilo ďalšie volebné obdobie, v ktorom pracovala Rada Asociácie polio v SR. Nadišiel čas na nové voľby. Sami sa rozhodnete, koho poveriť činnosťou na ďalšie obdobie. Volebné lístky sa zhromažďujú a ukážu koho ste si zvolili. O všetkom sa dozvieme na výročnej členskej schôdzi dňa 4. apríla 2008 v Trenčianskych Tepliciach. Súčasne navrhujeme delegátov na zjazd SZTP, ktorý sa bude konať 19. júla 2008 v Leviciach. Ďalší podnet bude návrh na predsedu Slovenského zväzu telesne postihnutých na obdobie nasledujúcich štyroch rokov.

V tomto čísle vám predkladáme aj správu o činnosti našej asociácie za uplynulých 6 rokov. Súčasne vysvetľujeme, prečo bolo toto obdobie mimoriadne predĺžené. Správu uverejňujeme hlavne pre tých, ktorí sa nezúčastnia na našej výročnej členskej schôdzi.

Neprináleží mi hodnotiť, či sme urobili veľa, alebo málo. Viem však, že sme urobili všetko, čo bolo v našich silách a možnostiach. Snažili sme sa zabezpečiť aspoň dve akcie ročne, aby naši členovia mali možnosť stretnúť sa. Venovali sme veľa svojho voľného času na činnosť našej asociácie. Nechcem tu vymenovávať viac a menej aktívnych členov Rady. Cením si to, že nikto neodmietol nijakú prácu, ktorá sa od neho požadovala. Najmä v mesiaci december a január, keď sa pripravovali materiály na rozosielanie. Ako ste si všimli, dostali ste aj nové členské legitimácie (sú náhradou za staré modré). Súčasne vás chcem všetkých poprosiť, aby ste vyvinuli úsilie na získanie darcov 2 % z dane z príjmov. Všetci viete, že je to prakticky jediný náš finančný zdroj, z ktorého sa financujú naše aktivity. Použite tlačivá, ktoré sme vám poslali, v prípade potreby si ich rozmnožte.

V mene doterajšej Rady Asociácie polio v SR ďakujem celej členskej základni za podporu v našej činnosti.

Alica Suchá, predsedníčka AP

Správa o činnosti RŠO Asociácie polio v SR za obdobie 2002 – 2008

Asociácia polio v SR je republiková špecifická organizácia Slovenského zväzu telesne postihnutých. Je právnickou osobou s právnou subjektivitou získanou v zmysle Stanov SZTP.

Základným cieľom činnosti je ochrana záujmov tejto skupiny obyvateľov SR, poskytovanie pomoci pri riešení ich sociálnych, ekonomických, zdravotných, pracovných a spoločenských potrieb a záujmov.

Činnosť Asociácie polio je určená Štatútom AP, ktorý schvaľuje Republiková rada SZTP na 4-ročné volebné obdobie. Výnimkou je posledné 6-ročné obdobie, nakoľko posledné voľby do Rady AP boli v roku 2002. V záujme zosúladenia s voľbami do orgánov SZTP, bolo toto volebné obdobie mimoriadne predĺžené o 2 roky, t. j. do roku 2008.

Naša hlavná činnosť je zameraná na informovanosť členskej základne o dianí na pôde SZTP, o zmenách v legislatívnej oblasti týkajúcej sa nášho života, ako aj v oblasti sociálnej politiky. Ďalej informujeme svojich členov, ako čeliť dôsledkom nášho postihnutia – post-polio syndrómu. Okrem toho, sme napojení na medzinárodnú organizáciu „Post-polio Health, International“ v USA. Naším členom poskytujeme v rámci našich možností a vedomostí poradenstvo či už písomne, telefonicky, alebo ústne. Ide najmä o otázky ako: asistentská služba, opatrovateľská služba, zaobstarávanie pomôcok (vozíkov, bariel a pod.), zmeny v oblasti sociálnej politiky štátu a pod.

Nakoľko vek našich členov je vyšší, s tým súvisia aj ťažkosti v oblasti mobility. Organizujeme pre našich členov raz ročne víkendové stretnutie v bezbariérovom zariadení a raz ročne sociálno-rehabilitačný kurz, na ktorý do určitej miery prispieva MPSVaR. Aby sme mohli uspokojiť všetkých, ktorí sa chcú zúčastniť na kurze, dotujeme toto podujatie z finančných prostriedkov získaných z 2 % z dane z príjmov. Naše akcie sa snažíme obohatiť aj odborným programom, či už prednáškou, alebo prezentáciou výrobkov, ktoré nám môžu uľahčiť náš život. Pre mnohých členov znamenajú naše stretnutia jediné kultúrne a spoločenské vyžitie, ktoré im umožní stretnúť sa s priateľmi, pohovárať sa a nabráť sily do ďalšieho života.

Vzhľadom na to, že naša organizácia je celoslovenská, členské schôdze sa konajú vždy na našich akciách. Dôležité informácie podávame členom písomne.

Zhrnutie:

- Počet členských schôdzi za uplynulých 6 rokov: 11
- Zasadnutie Rady AP – 3x ročne
- Počet víkendových stretnutí: 5
- Počet sociálno-rehabilitačných kurzov: 6
- Zorganizovanie 4-dňového zájazdu do Jánskych Lázní
- Každoročné stretnutia bratislavského klubu AP
- Asociácia polio vydáva vo vlastnej réžii 2 x ročne časopis „Informátor AP“, náklady ktorého sa hradia z 2 % z dane z príjmov
- Niektorí členovia Asociácie polio v SR sa v priebehu roku 2007 zúčastnili na počítačových kurzoch organizovaných RC SZTP a financovaných z ESF.
- Asociácia polio poskytuje svojim členom informácie a dianí v SZTP, o akciách AP na príslušný rok, o legislatíve v oblasti sociálnej politiky, o činnosti NROZP a pod.

Alica Suchá, predsedníčka AP

Bilancujeme rok 2007

Milí priatelia, blíži sa koniec roka a každý človek si premieťa, čo stihol a čo nie v priebehu uplynulého roka. Aj my, ako organizácia telesne postihnutých, by sme chceli bilancovať rok 2007. Chcela by som zhrnúť aktivity, ktoré prebiehali od januára do decembra. Myslím, že ich nebolo málo.

Rok 2007 sa niesol v znamení hesla „Európsky rok rovnakých príležitostí“. V tomto zmysle sa v roku 2007 zdôrazňovalo posolstvo, že všetci ľudia majú právo na rovnaké zaobchádzanie bez ohľadu na pohlavie, rasový alebo etnický pôvod, náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie alebo sexuálnu orientáciu. V Európskom roku 2007 sa zapojila širšia spoločnosť do otvorenej diskusie o význame rozmanitosti v dnešnej Európe. V priebehu roka sa uskutočnili viaceré aktivity. Európske fórum zdravotného postihnutia (EDF) sa tiež zapojilo do týchto aktivít. Jednou z nich bolo aj zahájenie kampane za prijatie európskej špecifickej smernice o zdravotnom postihnutí. Cieľom kampane EDF a európskej výzvy bolo zozbierať milión podpisov na podporu Európskej smernice o zdravotnom postihnutí, ktorá by chránila občanov so zdravotným postihnutím pred diskrimináciou vo všetkých oblastiach života. Aj Slovensko sa zúčastnilo na tejto kampani a zozbieralo viac ako 13 000 podpisov.

Ako červená niť sa tiahli celý rok činnosťou Republikového centra SZTP projekty Európskeho sociálneho fondu, v rámci ktorých prebiehali kurzy v oblasti informačných a komunikačných technológií. Desiatky, ba stovky našich členov – ale aj iných občanov zdravotne postihnutých – zasadalo za počítače, aby si osvojili prácu s PC. Kurzy prebiehali v bratislavskom samosprávnom kraji – to bol jeden projekt pod názvom „Vzdelávanie v informačných a komunikačných technológiách pre občanov so zdravotným postihnutím“ a v Žiline, Košiciach, Banskej Bystrici pod názvom „Vzdelávanie v informačných a komunikačných technológiách pre občanov so zdravotným postihnutím – podpora zamestnateľnosti“. Tí odvážnejší mali možnosť získať medzinárodný certifikát ECDL, tzv. „vodičák na PC“.

Koncom mája sa uskutočnil Svetový deň zdravotne postihnutých na Liptove. Jeho motto znelo: Sme súčasťou spoločnosti ... akceptujte nás. Táto akcia prebehla v krásnom prostredí Aquaparku TATRALANDIA pri Liptovskom Mikuláši. Už sme o tom písali, ale organizátorov treba skutočne

pochváliť, ako bravúrne zvládli toto podujatie. Všetci účastníci boli veľmi spokojní.

Začiatkom októbra prezentovali členovia SZTP svoje kultúrne umenie v oblasti poézie, prózy a v speve. Uskutočnil sa 3. ročník Kremnickej barličky. Bolo až dojemné započúvať sa do veršov, autormi ktorých boli naši členovia. Tu vlastne vznikla myšlienka, získať finančné prostriedky na vydanie zbierky poézie našich členov. Nedali sa zahanbiť ani interpreti prózy, či našich krásnych slovenských ľudových pesničiek.

Blížil sa koniec roka a s ním aj náš tradičný Benefičný koncert. Koľko námahy a únavy sa vynaložilo na to, aby všetko klaplo tak, ako má byť. Odmenou pre tých niekoľko ľudí, čo sa na príprave koncertu podieľalo, bola preplnená sála Domu odborov a spokojnosť zúčastnených z takmer celého Slovenska.

Okrem týchto väčších akcií, nemožno vynechať stále „dohadovanie sa“ medzi ministerkou práce, sociálnych vecí a rodiny a SZTP, či už išlo o zníženie príspevkov na rôzne akcie, alebo napríklad úplné odobratie príspevku na náš časopis TP+TP. Mimochodom, napriek tomu sme vydali časopis rovnako 4-krát ako po iné roky. Nikto, kto v tejto oblasti nepracuje, si nevie predstaviť čo námahy a úsilia bolo treba vynaložiť na získanie nevyhnutných finančných prostriedkov. Pri tejto príležitosti nemôžeme nemenovať pána J. Havrillu, ktorý zaobstaráva reklamu do časopisu, aby finančne zabezpečil tlač. Neustály každodenný boj so štátnymi orgánmi nám odoberá sily, ktoré by sa mohli využiť inde.

Posúďte sami priatelia, či je to veľa, alebo málo čo sa urobilo. Týmto mojim zhrnutím práce Republikového centra SZTP som chcela poukázať na to, že nebyť dobrej vôle a oddanosti pre činnosť v prospech členov SZTP ľudí, čo tu pracujú, nemohli by sme ani vyhrávať svoj každodenný boj. Preto si myslím, že v rámci možnosti sa urobilo veľa.

Alica Suchá, členka RR SZTP
(článok bol uverejnený v TP+TP č. 4/2007)

Prehľad tvorby a čerpania finančných prostriedkov AP v SR za rok 2007

Stav na bežnom účte k 1.1.2007

202 969,22

Príjmy (Sk)

1. Účastnícke poplatky za víkendový pobyt Vysoké Tatry	21 200,00
2. Účastnícke poplatky za SRK Dudince	186 074,00
3. Členské príspevky	21 400,00
4. Sponzorské dary	5 000,00
5. Kreditný úrok	121,71
6. Ostatné príjmy	53 300,00
7. Daňové úrady – príjmy z 2 %	151 082,00
Príjmy spolu	438 177,71

Výdavky (Sk)

1. Vrátenie poplatkov za víkendový pobyt	21 200,00
2. Úhrada SRK – Dudince plus vrátenie poplatkov	254 711,00
3. Úhrada za tlač Informátora	10 200,00
4. Kancelárske potreby	760,00
5. Zasadnutie Rady AP	4 000,00
6. Poštovné	6 895,00
7. Poplatky v SLSP + poštovné	1 688,80
8. Daň z kreditných úrokov	19,00
9. Ostatné výdavky	56 092,50
Výdavky spolu	355 566,30

Rozpočet Asociácie polio v SR na rok 2008

Stav na bežnom účte k 31.12.2007 v Sk

295 513,00

Stav pokladne k 31.12.2007 v Sk

8 687,50

Predpokladané príjmy

Členské príspevky	22 000,00
Účastnícke poplatky za víkendový pobyt (57 osôb)	92 340,00
Účastnícke poplatky za SRK (50 osôb)	150 000,00
Sponzorské dary	5 000,00
2 % z dane z príjmov (predpoklad)	65 000,00
Úroky	130,00

Príjmy spolu	334 470,00

Predpokladané výdavky

Úhrada za víkendový pobyt	109 440,00
Úhrada za SRK	241 500,00
Výdavky na tlač Informátora (2 čísla)	11 000,00
Poštovné	9 000,00
Zasadnutie Rady AP	7 000,00
Ostatné výdavky (tel. karty, kopírovanie, overovanie, kanc. potreby, registrácia na 2 % a iné)	40 000,00
Daň z úrokov	120,00

Výdavky spolu	418 060,00

Zvýšené výdavky sa budú hradiť z bežného účtu.

Upozornenie pre členov

Upozorňujeme našich členov, aby nezabudli zaplatiť členské príspevky. Náš účet je v Dexia banke Slovensko, č. účtu 8629771001/5600.

Do kolónky „Správa pre prijímateľa“ uveďte svoje meno.

Meno treba uviesť vždy, ak za vás platí rodinný príslušník.

Akcie Asociácie polio v SR v roku 2008

Ako ste už zaregistrovali z listu, ktorý vám poslala naša tajomníčka – A. Hmiráková – víkendové stretnutie tohto roku sa uskutoční v Trenčianskych Tepliciach. Práve sme uzavreli prihlášky a s radosťou konštatovali, že sa vás prihlásilo do 60 osôb. Sme radi, že sa vám páči lokalita stretnutia a dúfame, že sa nám vydarí aj počasie.

Ďalšou našou tohtoročnou akciou je letný sociálno-rehabilitačný kurz. Po dvoch rokoch sa vraciame na Šíravu, do hotela Chemes. Vďaka prostriedkom získaných z 2 % z dane z príjmov, budeme môcť uspokojiť, aspoň dúfame, všetkých záujemcov. Kto ste sa nestihli, alebo zabudli sa prihlásiť, urobte tak ihneď.

Na tomto mieste sa chcem poďakovať jednej dvojici z našich členov, ktorá nechce byť menovaná, že získali takmer sto tisíc Sk z 2 %. Samozrejme, že ďakujeme aj všetkým ostatným členom, ktorí sa snažili prispieť do našej spoločnej pokladnice. Srdečná vďaka v mene všetkých členov!

Niečo z histórie detskej obrny

Aká dlhá je história človeka, tak dlhá je i história chorôb. Však čo by to bola za choroba, keby nenapádala ľudí.

Dalo by sa predpokladať, že sledovať históriu obrny by malo byť relatívne ľahké, keďže ide o ochorenie, ktoré zanecháva trvalé následky. Nekončí úplným vyliečením, či spontánnym ústupom. Opak je pravdou. Aj keď Biblia a ďalšie rané dokumenty prinášajú opisy mnohých chromých a zmrzačených detí, ich popisy sú identifikované ako podobné, alebo príbuzné obrne. Ako dôkaz existencie obrny svedčí egyptská stela datovaná medzi rokmi 1580 až 1350 pred naším letopočtom ukazujúca mladého muža (kňaza),

pravdepodobne s ochrnutou, tenšou a kratšou končatinou, ktorej vzhľad silne pripomína deformitu spôsobenú obrnou.

Hippokrates (otec medicíny, žil v rokoch 460 pred n. l.–380 pred n. l.) sa v 5. storočí pred n. l. zmieňuje o chorobe vyskytujúcej sa v lete, pre ktorú boli charakteristické ochrnutie končatín. Podobné opisy urobil aj rímsky lekár **Galen** (žil v rokoch 131 až 201 alebo 210 nášho letopočtu). Je napríklad známe, že rímsky imperátor Claudius veľmi pravdepodobne tiež prekonal obrnu. Až v roku 1789 britský lekár **Michael Underwood** poskytol prvý klinický popis

obrny vo svojej knihe „Ochabnutosť dolných končatín“.

Komplexnejšie bola obrna popísaná nemeckým ortopédom **Jacobom von Heinom** (1799-1879), ktorý uviedol jej klinické príznaky. Napriek tomu ešte stále nebola známa práva príčina obrny, avšak jeho metóda liečby sa používa aj dnes. Až v druhej polovici 19. storočia, pri vypuknutí ďalšej veľkej epidémie v Európe, švédsky pediater **Karl Oskar Medin** (1874-1928) v roku 1981 upozornil na epidemický význam obrny. Popísané ochorenie dostalo meno **Heine-Medinova** choroba. Neskôr sa označovala ako detská obrna, keďže má sklon postihnúť najmä detskú populáciu. Nemecký internista **Adolph Kussmaul** (1822-1902) v roku 1874 prvý použil pre túto chorobu termín poliomyelitis anterior acuta (z gréckeho slova *polio*- sviý a *myelos*-

miecha). Bolo už známe, že v zlých hygienických podmienkach sa nákaza vyskytuje endemicky a rýchle šíri aj medzi deťmi najútlejšieho veku. Prvá veľká epidémia v Spojených štátoch zasiahla Vermont v lete 1894, kedy ochorelo spolu 132 detí i dospelých. Za príčinu boli označované také faktory, akými sú napríklad prehriatie, chlad, traumatizácia, únava a tiež choroby ako týfus, čierny kašeľ a zápal pľúc.

Epidémie obrny sa stali veľkou hrozbou, pretože postihovali zdravé deti. Prekážkou výskumu bola skutočnosť, že choroba postihovala iba ľudí. V roku 1907 švédsky pediater **Ivar Wickman** (1872-1914) roztriedil rôzne klinické druhy obrny. Na infekčný pôvod ochorenia poukázali v roku 1908 rakúski lekári **Karl Landsteiner** (1868-1943) a **Erwin Popper** vo Viedni, keď filtrát z extraktu miechy z chlapca, ktorý umrel na obrnu preniesli na opice. Tento pokus bol nielen demonštráciou, že ochorenie spôsobené vírusom bolo infekčné, ale umožnilo aj napredovať v ďalšom výskume. V roku 1916 americký vedec **Simon Flexner** (1863 – 1946) objavil, že opice sa stávajú po inokulácii odolnými voči poliovírusu, keď sa v ich krvnom sére objavia protilátky neutralizujúce vírus. Mnoho ďalších vedcov objavilo podobné protilátky u ľudských obetí, a tak sa mohlo začať pátrať po vakcíne. Prvé vakcíny, testované na ľuďoch, pochádzali z infikovaných opíc. V roku 1931 **Sir Macfarlane Burnet** a **Dame Jean MacNamara** identifikovali niekoľko druhov poliovírusu, známych ako typ 1, 2, a 3.

V roku 1935 sa nezávisle od seba uskutočnili viaceré pokusy. **John A. Kollmer** z Temple University vo Philadelphii použil živý, ale repíkovým olejom zriedený poliovírus a Maurice Bodie z newyorského Health Departmentu použil vírusy, ktoré inaktivoval formalínom. Oba tieto tímy zaočkovali asi 17.000 detí. Ako neskôr neskôr **J.P. Leake** z US Public Health Service publikoval, polio sa vyskytlo u nevakcínovaných detí žijúcich v oblastiach, ktorá predtým nebola postihnutá vírusom. Ochorenie sa vyskytlo u 12 detí, z toho šesť z nich zomrelo. Vakcínu vyhlásili za nebezpečnú a očkovanie ihneď zastavili. V roku 1938 americký prezident Franklin Delano Roosevelt, ktorý sám bol od roku 1921 postihnutý následkami obrny, založil Národnú nadáciu pre deti postihnuté paralýzou. Táto Nadácia financovala stovky výskumných projektov v kampani nazvanej March of Dimes (v preklade: Pochoď desaťtaliernikov).

V roku 1948 sa **Johnovi Endersovi, Thomasovi Wellerovi a Frederikovi Robinsonovi** úspešne podarilo poliovírusy pestovať na ľudských a zvieracích tkanivových kultúrach, a tak vytvorili základný predpoklad pre prípravu očkovacích látok. Za to im bola v roku 1954 udelená Nobelova cena.

Od roku 1949 Národná nadácia pre detskú obrnu financovala rozsiahly výskumný projekt na štyroch univerzitách. Výsledkom práce na projekte v roku 1951 bolo rozpoznanie troch typov vírusu, pričom bolo použitých 30 000 opíc a 1,37 milióna dolárov. Súčasne sa otvorila cesta pre výskum vakcín.

Jonas Edward Salk (1914-1995) z univerzity v Pittsburgu bol zainteresovaný na klasifikačnom projekte a počas druhej svetovej vojny vyvinul formálny inaktivovaný vakcínou chrípky. Začal práce na vývoji poliovakcín, pričom mal na mysli predchádzajúce nešťastie s týmto druhom vakcín. Salk sa rozhodol, že nadišiel vhodný čas na testovanie vakcín na vybranej skupine detí, vrátane svojich troch synov. Svoje rozhodnutie komentoval slovami: „Keď zaočkujete svoje deti poliovakcínou, nespávate dobre dva alebo tri mesiace.“ Výsledky, ktoré referovala Národná nadácia, boli povzbudzujúce, ale „nemali sa chápať tak, že očkovacia látka je k dispozícii na použitie“. Klinická štúdia z roku 1954 bola najväčšou klinickou štúdiou v dejinách. Očkovanie prebiehalo v 217 oblastiach 44 štátoch, bolo zaočkovaných 1,8 milióna detí, pričom výsledky predstavovali 7,5 milióna dolárov. Výsledky boli ohromujúce: vakcína vyvolala u detí tvorbu protilátok proti všetkým trom typom vírusu. V oblastiach, kde sa uskutočnilo očkovanie, sa vyskytlo o 50 % menej nových prípadov a u nijakého očkovaného dieťaťa sa nevyvinulo ohorenie. Záverečná správa dokázala, že Salkova vakcína bola efektívna proti poliovírusu typu II a III v 90 %, ale iba v 60 až 70 % voči typu I. Okrem toho, po prvej injekcii vakcín mali nasledovať ďalšie injekcie. Oficiálne dňa 12.4.1955 bolo oznámené, že Salk vyvinul úspešnú vakcínu proti poliomyelitíde. V tom istom mesiaci, po zaočkovaní 400 000 detí v Kalifornii a Idahu sa zistilo, že vakcína vyvolala paralytickú formu poliomyelitídy u 204 detí a dospelých, pričom 11 ľudí zomrelo. Kalifornský úrad pre zdravie nariadil, aby sa nakazená vakcína prestala používať.

Viroológ **Albert Bruce Sabin** (1906-1993) z univerzity v Cincinnati bol presvedčený, že vakcína vyrobená zo živého vírusu so zníženou virulenciou by bola oveľa účinnejšia, zabezpečila by trvalú imunitu a mohla by sa podávať

perorálne. Hoci Sabin aj ďalší vedci vyprodukovali vakcínu, nešikovný Sabin nemohol získať podporu vakcinačnej komisie Národnej nadácie, ktorá podporovala blížiac sa testovanie Salkovej vakcíny. Výsledkom roztržky medzi laickými a vedeckými členmi komisie bolo hromadné odstúpenie vedcov z komisie. Napokon v decembri 1954 Nadácia poskytla Sabinovi podporu, a tak mohol pokračovať v práci, hoci nedostal podporu na masové pokusy. V rokoch 1957 až 1959 sa Sabinova vakcína so živým vírusom testovala na rôznych miestach sveta: v Mexiku, Holandsku, Veľkej Británii, Švédsku, Singapure, vtedajšom Československu a Sovietskom Zväze. Trvalo ďalšie tri roky, kým USA v auguste 1961 prijali licenciáciu na výrobu a predaj Sabinovej vakcíny proti vírusu poliomyelitídy typu I. Vakcína proti vírusu typu II bola povolená o tri mesiace neskôr a v marci 1962 bola dostupná orálna trojvalentná vakcína (proti všetkým trom typom vírusu). Sabinova vakcína, podávaná s kockou cukru alebo lyžičkou sirupu, teda oveľa prijateľnejším spôsobom ako injekcia, nahradila Salkovu vakcínu.

Do dejín detskej obrny sa významným a nezmazateľným spôsobom zapísala aj sestra **Elyzabeth Kennyová** (1880-1952). Ako prvá začala liečiť obeť detskej obrny v roku 1910. Sestra Kennyová pracovala izolovane v austrálskych lesoch, kde nemala kontakt s prijatými metódami liečby. Sama vymyslela liečebné postupy, v ktorých zdôrazňovala dôležitosť ďalšieho cvičenia s postihnutými končatinami. V akútnej fáze ochorenia prikladala teplé obklady na bolestivé svaly a odporúčala pasívne cvičenie. V neskoršom štádiu odporúčala intenzívne cvičenie svalstva s cieľom ich reedukácie. Renomovaný špecialista v oblasti poliomyelitídy odporúčal imobilizáciu postihnutej končatiny a jej upevnenie do dlahy, aby sa dosiahol úplný pokoj. Ale sestra Kennyová bola presvedčená, že takýto režim iba zhorší paralýzu a podporí ďalšiu atrofiu svalstva. Nesúhlas s lekárskou inštitúciou jej priniesol mnoho publicity, ale aj kritiky. Pevne však trvala na svojom rozhodnutí a napokon vyhrala nad svojimi kritikmi a dôraz sa preniesol z pokoja na svalovú reedukáciu. Financovanie jej liečebného programu bolo problematické, ale napokon jej podporovatelia založili v roku 1945 Nadáciu sestry Kennyovej.

K prvej epidémii v Československu došlo v roku 1939. Avšak k najväčšej epidémii došlo v roku 1948, kedy ochorelo viac ako 2 000 ľudí. V rokoch 1939 až 1956 bolo hlásených spolu 12 868 ochorení s priemernou

úmrtnosťou 9 %. K novým epidémiám dochádzalo približne v päťročných intervaloch. Poslednú významnú epidémiu sme zaznamenali v bývalom Československu v roku 1956, preto už začiatkom roku 1957 sa uskutočnilo hromadné očkovanie detí 3 dávkami inaktivovanej vakcíny, ktoré zastavilo rozvoj tejto epidémie.

V roku 1974 Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) prijíma rozhodnutie vytvoriť program imunizácie detí celého sveta pod názvom Expanded Programme on Immunization (EPI).

V rokoch 1970 - 1980 prieskumy chorobnosti odhalili, že obrna je rozšírená ešte v mnohých rozvojových krajinách. V roku 1978 a 1992-1993 došlo k vypuknutiu obrny v Holandsku, v komunitách ľudí, ktorí z náboženských dôvodov odmietli očkovanie. Odtiaľ prenikla infekcia do Kanady.

Koncom minulého storočia sa objavili ďalšie epidémie v Albánsku, Kosove, Tadžikistane a východnom Turecku. Napriek snahám Svetovej zdravotníckej organizácie totálne eliminovať výskyt obrny na celom svete, objavili sa ďalšie ohniská nákazy. V rokoch 1989 - 1990 v Číne bolo hlásených približne 5 000 prípadov poliomyelitídy. Nové prípady neobišli ani európsky kontinent. Napríklad v Bulharsku detskou obrnou ochoreli neočkované rómske deti. Ďalšie prípady sa objavili v Rumunsku, na Ukrajine a v Gruzínsku. Posledný prípad obrny na americkom kontinente zaznamenali v septembri 1991. Išlo o trojročného chlapca menom Luise Fermina Tenorio, ktorý žil na severe Peru. Údajne išlo o posledný prípad detskej obrny na celom americkom kontinente.

V roku 1997 podľa odhadu bolo očkovaných 450 miliónov detí mladších ako 5 rokov v 97 krajinách s endemickým výskytom poliomyelitídy. 250 miliónov detí bolo zaočkovaných v Číne, Indii, Bhutane, Pakistane, Bangladéši, Thajsku, Vietname a Myanmar. Z toho za jediný deň v Indii zaočkovali 134 miliónov detí. Posledný prípad obrny v západnom Pacifiku bol datovaný 19.marca 1997. Išlo o 15-mesačné dievčatko Chanty, ktoré bývalo blízko Phnom Penh na rieke Mekong v Kambodži. V roku 1999 ešte dochádza k veľkej epidémii obrny v Angole s viac ako 800 prípadov, z ktorých 50 končia smrteľne. Do roku 2000 bolo 550 miliónov detí očkovaných, čo je temer jedna desatina svetovej populácie. V roku 2002 už len v siedmich krajinách na svete sa obrna vyskytla endemicky, čo je najnižší počet prípadov v histórii.

Krajiny G 8 počas sumitu v júni 2002 pevne zakotvili vo svojich programoch eradikáciu detskej obrny a sľúbili poskytovať finančnú pomoc africkým krajinám pri plnení tohto programu. V roku 2003 bolo hlásených už len 784 prípadov obrny na celom svete, z toho približne 90 % sa vyskytli v Nigérii, Indii a Pakistane. V roku 2006 sa objavujú len malé ohniská výskytu detskej obrny, napr. vo februári v Jemene a Indonésii, v júni v Namíbii, v auguste v Uttar Prades, v Indii. Všetky tieto epidémie sú však v krátkom čase úspešne zvládnuté.

Spracovala: MUDr. Zuzana Baranová, PhD.

Naše rady opustili:

Marián Špunta, Malá Čalomija
Anna Dzurová, Drahovce
Milan Bilka, Bilkové Humence
Jozef Košec, Močenok
Magdaléna Váczlová, Levice
Ján Szabó, Beša
Mária Holičková, Skalka nad Váhom

Venujme im tichú spomienku!

Naši jubilanti v roku 2008

40 rokov

1. 5.	Nevlazlová Marta	Zvolen
9. 5.	Rybárová Iveta	Trstín

45 rokov

22. 3.	Burešová Darina	Jabloňové

50 rokov

27. 2.	Ing Beličák Michal	Spišská Nová Ves
3. 4.	Bílinová Marcela	Poprad
7. 4.	Benková Helena	Košice
14. 4.	Ogurčáková Anna	Spišská Nová Ves
28. 4.	Strážava Jozef	Čadca
14. 5.	Petríková Magdaléna	Košice
21. 5.	Marženská Anna	Bánovce n. Bebravou
24. 5.	MUDr Baranová Zuzana	Košice
3. 8.	Janega Ján	Nové Mesto n. Váhom
7. 9.	Tirpáková Judita	Košice
10. 12.	Leskovská Mária	Košice
31. 12.	Šebian Dušan	Zvolen

55 rokov

6. 1.	Samek Vlastimil	Stará Turá
9. 1.	Bednárová Monika	Levoča
26. 1.	Beránková Marie	Medzibrog
31. 1.	Lorinčáková Anna	Košice
13. 2.	Chomisteková Helena	Vrútky
11. 3.	Jaslovský František	Svätý Jur
20. 3.	Malchar Jaroslav	Kežmarok
9. 4.	Porembová Anna	Prešov
14. 4.	Cenkerová Emerencia	Prešov
20. 5.	Vániková Terézia	Trenčín
20. 6.	Baláž Alexander	Veľký Horeš
28. 6.	Tkáčik Peter	Košice
16. 8.	MUDr. Sláviková Eva	Horné Saliby
16. 10.	Ing. Barčík Peter	Ostrava

60 rokov

17. 1.	Čeklovská Anna	Michalovce
26. 2.	Balaj Jozef	Malé Stankovce
1. 4.	Balocká Mária	Chminianske Jakubovany
15. 7.	Ing. Lukáč Karol	Čaňa
30. 9.	Ing. Bartko Ján	Košice

12. 10.	Mgr. Uhrínová Marietta	Bratislava
18. 10.	Köböl Ján	Rimavská Sobota
6. 11.	Staňáková Emília	Trenčín
10. 11.	Megela Ján	Michalovce
27. 11.	Lacová Ľubica	Hliník n. Hronom
28. 12.	Fodorová Alžbeta	Dunajská Streda

65 rokov

1. 1.	Materný Michal	Gánovce
29. 1.	Dufalová Pavla	Martin
31. 1.	RNDr. Kveták Štefan	Bratislava
24. 2.	Szabóová Alica	Komárno
27. 2.	MUDr. Jankechová Irena	Dubnica n/ Váhom
14. 5.	Ing. Antošovský Vojtech	Bratislava
29. 6.	Ing. Babinec Ján, CSc.	Bratislava
30. 6.	Mindek Peter	Stará Ľubovňa
15. 7.	Baňasová Elena	Milpoš
22. 9.	Dr. Malá Nadežda	Bratislava
3. 11.	Kánová Helena	Bratislava
19. 11.	Mesárošová Drahomíra	Bratislava
11. 12.	MUDr. Babincová Daniela	Bratislava

70 rokov

8. 3.	Miklošová Jarmila	Zvolen
12. 3.	Tlanková Soňa	Liptovský Mikuláš
18. 5.	Bílinová Terézia	Poprad
24. 6.	MUDr. Fajčáková Mária	Humenné
20. 10.	Porubský Emil	Bratislava

75 rokov

5. 5.	Kugler Stanislav	Bratislava
20. 5.	Geseová Ema	Nitra
13. 8.	Dodoková Elena	Trenčianske Teplice
5. 9.	Palková Helena	Humenné
25. 11.	Mlynáriková Katarína	Banská Bystrica
26. 12.	Blahová Štefánia	Martin

80 rokov

11. 9.

Kudrnová Helena

Šaľa

85 rokov

14. 9.

MUDr. Chovancová Anna

Prešov

Informátor Asociácie polio v SR

Vydáva a bezplatne rozširuje pre svojich členov a priaznivcov AP v SR

Zostavila. Ing. Alica Suchá
Grafická úprava: Sofi-Senková
Vytlačil: Kartprint

Zloženie Rady Asociácie polio v SR

Predseda:	Ing. Alica Suchá
Podpredsedovia:	Ing. Jozef Danek Ing. Jozefína Slezáková
Tajomníčka:	Mgr. Anna Hmiráková,
Hospodárka:	Helena Kánová
Členovia:	MUDr. Zuzana Baranová, PhD. Eva Lazurová Emília Staňáková Miloš Stilhammer

Kontrolná komisia AP v SR

Predsedníčka:	Jana Šebianová
Členovia:	Zuzana Lichtensteinová Mgr. Mária Mruzková

